

Om vikten av början, mitten och slutet

Av Daniel Johansson, studierektor på FFG.

Den som har hållit i en bokrulle vet att man inte bara kan bläddra igenom den för att få en snabb överblick av innehållet. Man är hänvisad till det som skrivs i inledningen. På grund av denna praktiska, konkreta omständighet angav en god författare under antiken huvudpoängerna i inledningen till sitt verk. Det är därför viktigt att alltid läsa inledningen av en bibelbok med stor noggrannhet och uppmärksamhet.

Att slutet på en bok också är viktigt har vi kanske större erfarenhet av. Läroböcker och avhandlingar sammanfattar ofta innehållet i slutet och där finner vi oftast upplösningen på en roman. Antikens litteratur följde normalt också denna konvention.

Att en höjdpunkt i framställningen kommer i mitten eller strax därefter tycks också vara naturligt i en framställning. Man kan till exempel förstå den vikt Lukas lägger vid Apostlamötet i Jerusalem (Apg 15), när man betänker att det placerats strax efter mitten i framställningen. Hade Lukas varit mer mångordig om det som skedde innan Apostlamötet eller mer koncis hade placeringen blivit en annan.

I evangelierna finns flera exempel på hur något av vikt beskrivs i början, mitten och i slutet. Vi börjar med ett exempel från Matteusevangeliet. I inledningen anger evangelisten vem Jesus är bland annat genom att citera från profeten Jesaja: ”Se, jungfrun ska bli havande och föda en son, och man ska ge honom namnet Immanuel” (Matt 1:25). Matteus fortsätter ”det betyder: Gud med oss”. Att Immanuel inte är Jesu tilltalsnamn framgår av sammanhanget, så den vikt som läggs vid namnet och dess betydelse måste vara någon annan. Vi finner en del av svaret i evangeliets sista mening: ”Och se, jag är med er alla dagar till tidens slut” (Matt 28:20). Jesus är ”Gud med oss” på ett mycket djupare sätt än som bärare av ett namn med den innebörden. Likt Gud själv gör han anspråk på att ”vara med sina lärjungar” var de än befinner sig. Den här tanken finns förberedd på ett ställe tidigare i evangeliet, strax efter dess mitt. I en anspelning på namnet Immanuel lovar

Jesus att ”där två eller tre är samlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem” (Matt 18:20). Att vara samlad i Jesu namn innebär bland annat, utifrån Matt 1:25, att man samlas i bekännelsen till Jesus som ”Immanuel”. Att Jesus är med lärjungarna när de samlas i hans namn är i sin tur en förutsättning för den bönhörelse han utlovar i Matt 18:19. Gud-med-oss-temat används sparsamt hos Matteus, men dess placering och de oerhörda löftena knutna till det vittnar om vilken vikt evangelisten lägger vid det.

Det andra exemplet hämtar vi från Markus-evangeliet. I det här fallet handlar det om titeln Guds son. Den används nio gånger i evangeliet (1:1, 11; 3:11; 5:7; 9:7; 12:6; 13:32; 14:61; 15:39), men några har särskild vikt i Markus framställning. Att så är fallet i 1:11 och 9:7 torde stå utom allt tvivel. Det är nämligen den himmelske Fadern som kallar Jesus för sin ”son”, först i samband med dopet och sedan på förklaringsberget. Det tredje fallet är 15:39, den första bekännelsen av Jesus som Guds son av en *människa*. Händelserna i samband med Jesu död på korset får officeren att utbrista: ”Den mannen var verkligen Guds Son!” Nu invänder kanske någon att 3:11 och 5:7 också är exempel på människor som bekänner Jesus som Guds son. Men i båda fallen handlar det om onda andar som visar att de har övernaturlig kunskap om Jesus och Jesus förbjuder dem uttryckligen att avslöja vad de vet om honom. Vad betyder de inledande orden i evangeliet att Jesus Kristus är Guds son (Mark 1:1)? Svaret ges i första hand i evangeliets inledning, i dess mitt och dess slut. I inledningen av Jesu verksamhet förklaras han vara Guds son av Gud själv. Samma himmelska röst understryker den saken på nytt vid evangeliets ”höjdpunkt” när Guds son framträder i himmelsk glans (9:2–3). Men det är först när Jesus är som längst ner, i djupaste lidande och förnedring (15:33–34), den första människan, en hednisk officer, instämmer i Faderns bekännelse om Jesus. Det är den Guds son som lidit och dött för våra synder som vi bekänner (jfr Mark 10:45; 14:24).

”Den mannen var verkligen Guds Son!”